

ВІДГУК

Офіційного опонента Слабкого Геннадія Олександровича на дисертаційну роботу Вознюк Віри Юріївни на тему «Обґрунтування сучасної моделі мотивації лікарів загальної практики-сімейних лікарів», яка подана до спеціалізованої вченої ради ДФ 26.003.143 Національного медичного університету імені О.О. Богомольця МОЗ України, що створена відповідно до наказу Національного медичного університету імені О.О. Богомольця №338 від 29.03.2024 р., для захисту на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина»

Науковий керівник:

Вежновець Тетяни Андріївни доктор медичних наук, професор кафедри менеджменту охорони здоров'я Інституту післядипломної освіти Національного медичного університету імені О.О. Богомольця.

Актуальність обраної теми дисертації.

Дисертаційне дослідження присвячено актуальній проблемі обґрунтування сучасної моделі мотивації лікарів загальної практики-сімейних лікарів на тлі дефіциту вказаних лікарів та нерівномірного географічного розподілу в Україні. Відповідно до положень ВООЗ лікарі загальної практики-сімейні лікарі мають провідну роль для забезпечення покращення результатів лікування пацієнтів, забезпечення доступності та якості медичної допомоги, а також для ефективності функціонування системи охорони здоров'я в цілому. Відомо, що мотивація лікарів впливає на якість надання медичної допомоги. Отже, система мотивації лікарів є надзвичайно актуальною темою в умовах реформування медичної галузі та відбудови України в післявоєнний період для збереження здоров'я та забезпечення добробуту населення.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота є фрагментом науково-дослідної роботи кафедри менеджменту охорони здоров'я Інституту післядипломної освіти Національного медичного університету імені О. О. Богомольця «Методологія формування механізму державного регулювання застосування технологій охорони здоров'я у медичних закладах» (№ державної реєстрації 0117U000270, термін виконання 2020-2022 рр.). Аспірант є співвиконавцем зазначеної НДР.

Оцінка змісту, оформлення й обсягу дисертації.

Структура дисертаційної роботи відповідає сучасним вимогам та стандартам. Текст дисертації складається з усіх необхідних розділів,

включаючи анотацію, вступ, огляд літератури, матеріали та методи дослідження, розділи з результатами власних досліджень, аналіз та узагальнення отриманих результатів, висновки, практичні рекомендації, список використаних джерел та додатки. Дослідження базується на 271 джерелі, що свідчить про ретельний підбір літератури. У дисертаційній роботі використано 21 рисунок та 42 таблиці, які ілюструють представлені дані. Назва роботи чітко відображає її зміст і тематику дослідження.

Перший розділ складається з чотирьох підрозділів, які мають чітку структуру та взаємозв'язок між собою. Вони розкривають сучасні дані щодо теоретичного значення мотивації лікарів загальної практики-сімейних лікарів у контексті надання якісної первинної медичної допомоги. Дисертантом було проаналізовано та вивчено світовий та вітчизняний досвід системи мотивації лікарів, зокрема роль лікаря загальної практики-сімейного лікаря в організації первинної медичної допомоги, чинники мотивації лікарів у закладах загальної медицини, а також роль мотивації в управлінні персоналом та фактори задоволеності лікарів роботою. Крім того, було проаналізовано історичний аспект розвитку сімейної медицини та організації підготовки лікарів за спеціальністю загальної практики-сімейної медицини в Україні.

У другому розділі було визначено мету, об'єкт, предмет та завдання дослідження, а також розроблені методи й аналіз матеріалів. У цьому розділі описана програма дослідження, яка включає шість організаційних етапів. Представлені методи дослідження повністю відповідають меті роботи та вимогам дослідження зі спеціальності 222 «Медицина», вони є сучасними та доцільними.

Третій розділ присвячений аналізу поточного стану забезпеченості лікарями загальної практики-сімейних лікарів в Україні. Показано, що упродовж 2008-2020 року спостерігалось достовірне зростання забезпеченості лікарями ЗПСЛ у всіх областях ($p < 0,05$), за винятком Донецької, Луганської, Харківської областей ($p > 0,05$). Зростання чисельності лікарів ЗПСЛ в Україні у період 2008-2020 років обумовила достовірну зміну структури лікарів первинної медичної допомоги за спеціальностями, а саме: у 2008 році в структурі переважали лікарі-терапевти (39%), у 2020 році – лікарів ЗПСЛ (82%). В Україні показник становив 3,73 на 10000. Проведено регіональний аналіз динаміки кількості лікарів первинної медичної допомоги та штатних посад лікарів ЗПСЛ в Україні з 2008 по 2020 рік. Був проведений аналіз впливу урбанізації на забезпеченість лікарями ЗПСЛ, середню очікувану тривалість життя та коефіцієнт смертності від хвороб системи кровообігу. Дисертант представляє регіональні особливості, в Україні

спостерігається нерівномірний географічний розподіл забезпеченості лікарями ЗПСЛ. Показник коливається від 0,71 до 5,6 на 10000 населення. Найнижчі показники забезпеченості відмічаються в східних областях, а саме: Донецькій та Луганських областях 0,71 та 1,3 на 10000 населення відповідно. Найвищі показники – в західних областях, а саме: Вінницька, Закарпатська, Львівська, Тернопільська, Чернівецька від 5,6 до 4,83 на 10000 населення.

У четвертому розділі розглянуто задоволеність підготовкою в інтернатурі з трьома спеціальностями (ЗПСМ, ВХ, АГ). За результатами соціологічного дослідження встановлено, що найвища частка задоволених в цілому підготовкою в інтернатурі спостерігалася серед лікарів-інтернів у групі зі спеціальністю АГ (91,5%), на другому місці були лікарі-інтерни за спеціальністю ЗПСМ (75%). Дисертант зазначив, що фактори, що впливають на вибір спеціальності лікаря ЗПСЛ та ВХ, включають розподіл за бюджетною формою навчання (58,7% та 68,2% відповідно), а для лікарів АГ – порада батьків (48%). Лікарі-інтерни за спеціальністю АГ у 81,7% висловили намір залишитися у своїй спеціальності після інтернатури, тоді як у лікарів ВХ ця частка становила 37,5%, а у лікарів ЗПСЛ - 50%. У групі лікарів-інтернів за спеціальністю ЗПСМ найбільше високих оцінок (4 та 5 балів) отримала наявність підтримки керівника практичної частини інтернатури (92,9%), а найменше відсоток високих оцінок був за задоволеність організацією підготовки на освітній частині інтернатури (66,15%). Дисертантом було встановлено, що до багатофакторної моделі логістичного прогнозування ризику незадоволеності організацією підготовки в інтернатурі зі спеціальності ЗПСМ увійшло 2 факторні ознаки: достатність практичної роботи в інтернатурі на практичній частині навчання (95% ДІ 0,34 (0,16-0,71)) та готовність до самостійної роботи лікарем після інтернатури (95% ДІ 0,41 (0,20-0,84)).

У п'ятому розділі досліджено рівень задоволеності лікарів загальної практики-сімейних лікарів роботою у закладах охорони здоров'я. За результатами соціологічного дослідження виявлено, що 76% лікарів ЗПСЛ в цілому задоволені своєю роботою, але лише 63% задоволені рівнем своєї заробітної плати. Дисертантом визначено, що серед респондентів жіночої статі лікарі ЗПСЛ відчують більше задоволення від роботи, ніж чоловіки. Найвищу оцінку лікарі ЗПСЛ отримали за комфортну атмосферу в колективі (93%), ділові відносини з колегами (91,5%), підтримку та повагу від них (90%), можливість підвищення кваліфікації (88,7%) та графік роботи (83%). Найменше задоволеність викликали ділові відносини з вузькими спеціалістами (42%), відсутність відповідності зусиль до заробітної плати (56%) та рівень зарплати (60,5%).

В розділі показано, що з віком лікарів ЗПСЛ зростає рівень задоволеності роботою. Найбільше задоволення відносинами з колегами виявлено серед респондентів старше 60 років (76,4%). Найбільш потенційно незадоволена група - це лікарі у віці 31-40 років, серед яких більшість бажає змінити спеціальність та виїхати за кордон. Визначено, що на задоволеність роботою лікарів ЗПСЛ впливають відчуття пишання обраною професією та умови праці. Оцінка якості логістичної моделі регресії показала дуже добрий зв'язок з однофакторною моделлю прогнозування ризику негативного сприйняття роботи лікарів ЗПСЛ $AUC=0,88$ (95% ДІ 0,77 – 0,99).

У шостому розділі роботи представлено наукове обґрунтування удосконалення системи мотивації лікарів загальної практики-сімейних лікарів з метою покращення якості надання первинної медичної допомоги на основі комплексного аналізу сучасного стану забезпеченості лікарями ЗПСЛ в Україні. Здійснено моделювання рівня задоволеності підготовкою в інтернатурі, професійної траєкторії лікарів та їхньої задоволеності роботою. На основі аналізу отриманих результатів розроблено сучасну модель мотивації лікарів ЗПСЛ, яка складається з двох основних частин: моделі мотивації лікарів-інтернів ЗПСЛ, що ґрунтується на аналізі організації програми підготовки в інтернатурі та визначенні вимог до першого місця працевлаштування, та моделі мотивації лікарів ЗПСЛ, заснованої на врахуванні вікових та статевих особливостей мотиваційних чинників. Висновки розділу зроблені з проведених досліджень, вони належним чином обґрунтовані, відображають значення проведеної роботи та наукову новизну отриманих результатів, повністю відповідають поставленим завданням.

Ступінь обґрунтованості наукових положень дисертації, висновків і рекомендацій, сформованих в роботі, їх достовірність.

При проведенні дисертаційної роботи використовувалася сучасна методологія наукових досліджень. Згідно з розробленим планом дисертаційної роботи, дослідження складалось з шести етапів. Для досягнення поставленої мети дисертантка використовувала методи наукового дослідження, а саме, системний підхід та системний аналіз, бібліосемантичний, історичний, соціологічний, концептуальне моделювання, функціонально-структурне моделювання. Авторка здійснила збір інформації, сформувала базу даних, провела статистичну обробку та аналіз. Статистичний аналіз, був проведений з використанням ліцензійного пакету the statistical analysis package MedCalc v.19.4.1 (MedCalc Software Inc, Broekstraat, Belgium, 1993–2020). Для оцінки якості логістичної моделі регресії - використаний (Receiver Operating Characteristic– ROC curve analysis). Висновки відповідають отриманих результатів дослідження.

Кінцевим результатом роботи є обґрунтування сучасної моделі мотивації лікарів загальної-практики сімейних лікарів з метою поліпшення якості надання первинної медичної допомоги.

Повнота викладання матеріалів дисертації в опублікованих працях, персональний внесок здобувача.

У цілому, за темою дисертації опубліковано 9 наукових публікацій, з них 2 індексуються в Scopus, 2 статті опубліковано у наукових фахових виданнях, рекомендованих ДАК МОН України та 5 тез в збірниках науково-практичних конференцій (Науково-практична конференція з міжнародною участю «Екологічні та гігієнічні проблеми сфери життєдіяльності людини» (Київ, 15 березня 2023 р.), Всеукраїнська наукова конференція з міжнародною участю «Розвиток системи громадського здоров'я України в умовах війни та післявоєнної відбудови» (м. Ужгород, 5-6 жовтня 2023 року), VIII International Scientific and Practical Conference «Modern science: theoretical and practical view», November 21-22, 2023, Madrid. Spain, IX International Scientific and Practical Conference «Modern science: theoretical and practical view», January 09-10, 2024, Madrid. Spain, V International Scientific and Practical Conference «Modern science: fundamental and applied aspects», December 12-13, 2023, Rome. Italy). Усі результати дослідження були висвітлені в опублікованих наукових роботах.

Наукова новизна результатів проведених досліджень та їх наукова обґрунтованість

Слід визнати наукову новизну отриманих аспірантом результатів роботи як суттєвою. Зокрема, вперше вивчено особливості задоволеності лікарів-інтернів організацією підготовки в інтернатурі за спеціальностями загальна практика-сімейна медицина, внутрішні хвороби та акушерство і гінекологія. Визначено фактори, які впливають на формування траєкторії професійного розвитку та провідних чинників мотивації лікарів-інтернів за спеціальністю загальна практика-сімейна медицина. Вперше розроблено багатофакторні моделі логістичного аналізу прогнозування незадоволеності підготовкою в інтернатурі за спеціальностями загальна практика-сімейна медицина, прогнозування ризику планування зміни спеціальності після закінчення інтернатури. Дисертантом вперше розроблено сучасну модель системи мотивації лікарів загальної практики-сімейних лікарів на основі комплексного підходу з урахуванням задоволеності організацією інтернатури за спеціальністю загальна практика-сімейна медицина, провідних факторів мотивації та прогнозування ризику незадоволеності лікарів ЗПСЛ та формування професійної траєкторії від лікарі-інтерна до лікаря ЗПСЛ.

Теоретичне значення отримані результати можуть доповнити соціальну медицину, надаючи інформацію для навчання населення та керівництва в охороні здоров'я. Це може сприяти вдосконаленню організації роботи лікарів загальної практики сімейних-лікарів.

Практичне значення роботи. На основі отриманих результатів дослідження були розроблені рекомендації для застосування у навчальній програмі циклу тематичного удосконалення «Ефективне управління персоналом ЗОЗ спроможної мережі госпітального округу» на кафедрі менеджменту охорони здоров'я НМУ імені О.О. Богомольця, у лекційних та практичних заняттях для циклу спеціалізації для лікарів за спеціальністю загальна практика-сімейний лікар в ННЦ - Український тренінговий центр сімейної медицини. Теоретичні положення дисертаційної роботи використовувались в навчальному процесі на кафедрі терапії, сімейної медицини, гематології і трансфузіології Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика. Результати дослідження впроваджені в роботу ПМД м. Києва та Обухівського району Київської області.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушень академічної доброчесності.

Матеріали дисертаційної роботи викладені українською мовою з дотриманням написання наукового стилю. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертаційної роботи не було виявлено порушень академічної доброчесності (академічного плагіату, самоплагіату, фабрикації, фальсифікації). Подані до захисту наукові досягнення є власним напрацюванням Вознюк В.Ю.

Зауваження до дисертаційної роботи та запитання до автора

Дослідження дисертанта не викликають сумнівів щодо обґрунтованості, новизні, достовірності наукових досліджень та висновків. Статистична обробка отриманих даних проведена з використанням статистичних методів, достовірність розрахунків підтверджена з використанням сучасних комп'ютерних програм. Слід відзначити, що серйозних зауважень до змісту дисертаційної роботи немає.

У ході обговорення виникли питання:

1. Який вплив на надання медичної допомоги пацієнтам можна очікувати від запропонованої моделі мотивації для лікарів загальної практики-сімейних лікарів?
2. Які заходи на всіх рівнях управління охороною здоров'я потрібно здійснити для успішного впровадження запропонованих Вами інновацій в систему охорони здоров'я України?

3. Як на Вашу думку, чому група лікарів у віці 31-40 років є найбільш незадоволеною своєю роботою ?

Вказані зауваження і запитання не мають принципового характеру та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Висновок

Дисертаційна робота аспіранта Вознюк Віри Юріївни «Обґрунтування сучасної моделі мотивації лікарів загальної практики-сімейних лікарів», подана на здобуття ступеня доктора філософії, є завершеною науковою працею, що виконана дисертантом особисто, має значну наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Аспіранту вдалось досягнути мети дослідження, виконати всі задачі дослідження та зробити відповідні висновки. Загальна оцінка дисертації – позитивна. Основні наукові результати дисертаційного дослідження висвітлені в достатній кількості наукових публікацій, які повністю розкривають зміст дисертації.

Дисертаційна робота Вознюк В.Ю. «Обґрунтування сучасної моделі мотивації лікарів загальної практики-сімейних лікарів» за актуальністю обраної теми, методичним рівнем виконання, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням отриманих результатів для медицини повністю відповідає вимогам п. 6 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, актуальним вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом № 40 Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 р. (редакція від 12.07.2019 р.).

Аспірант Вознюк В.Ю. має необхідний рівень наукової кваліфікації і заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 222 «Медицина».

Офіційний опонент:

**Доктор медичних наук, професор,
завідувач кафедри громадського здоров'я
Ужгородського національного
університету**

Геннадій СЛАБКІЙ